PŘED VSTUPEM DO ZASLÍBENÉ ZEMĚ

Původ materiálu
Jan Jun
Pořadí v lekci
31

Žalmy 1:1 Blaze muži, který se neřídí radami svévolníků, který nestojí na cestě hříšných, který nesedává s posměvači, nýbrž si oblíbil Hospodinův zákon, nad jeho zákonem rozjímá ve dne i v noci.

Liturgické čtení: Joz 1,1-6

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

-Boží řeč k Jozuovi(Joz 1,1-9): Jozue se stává pokračovatelem a dokonavatelem úkolu, kterým byl na počátku CESTY pověřen Mojžíš. Proto slyší i stejná Boží zaslíbení a ujištění:*BUDU S TEBOU* (v. 5; srv. Ex 3,12; Dt 31,7-8). Toto ujištění o Boží věrnosti se má stát povolanému zdrojem odvahy plnit uložené poslání i odpovědné věrnosti Božím ustanovením, Zákonu.

"Jako jsou v knihách Zákona zakotveny všechny řády pro život Izraele, tak v knize Jozue ustanovení o osídlení Zaslíbené země. Nemělo být náhodné, kde který kmen sídlí a kudy probíhají hranice s jeho sousedy. Každý rod a každý kmen má mít své svěřenství jako od Boha přikázané a svěřené. Na něm má pracovat a přijímat slíbené dary Hospodinova požehnání. Mojžíš byl lidským zjevovatelem zákonů platných pro všechny časy, Jozue zákonů o osídlení země." (M. Mrázek - Jozue, str. 1, samizdat)

-Jozue je název této biblické knihy i její ústřední postavy. Jméno je zároveň vyznáním:*Hospodin je spása*.

-zvědové jsou posláni, aby potají prošli zaslíbenou zem a především Jericho. Nemáme však před sebou historickou zprávu reportéra, ale vyznání pozdějšího vypravěče, který chce povzbudit Izrael v období jeho nového formování. Řeč vyprávění tedy prozrazuje, že obsazování země neprobíhalo jako jednorázová záležitost a jako nelítostná svatá válka. V případě některých nepřátel jde spíše o ideové vítězství než o historický popis boje. Kenaanské náboženství a kultura stály v cestě izraelskému společenství - a Jericho je symbolem zdánlivé nadřazenosti a pevnosti kenaanského náboženství i vojenské moci a kulturní převahy.

-Rachab: narozdíl od zvědů, kteří zůstávají nejmenovaní, má Rachab jméno (R.-*Nadutá* nebo také*Obzvláště otevřená*). Už tím je naznačeno, že se máme soustředit na její jednání.

Ve vyprávění se překrývají dvě vrstvy - slyšíme příběh o "vykřičené ženě", která ukryje izraelské vyzvědače a lstí jim umožní útěk. Zároveň je ovšem zřejmé, že šlo o kněžku náboženského kultu plodnosti, k němuž patřily i rituály spojené se sexuálními úkony. Jako kněžka má poměrně velkou autoritu. Z tohoto pohledu pochopíme, proč se královi poslové spokojí s její odpovědí - je vlastně "věštbou" o tom, kde vyzvědače hledat. Napětí mezi "stavovskou", náboženskou a národnostní příslušností Rachab a jejím jednáním v tomto případě dostává ještě vyhraněnější podobu.

Z vyprávění je slyšet "výsměch víry" adresovaný všem, kdo by chtěli brát osudově vážně kenaanskou kulturně-politickou skutečnost i kenaanské náboženství.

-význam činu Rachab - Rachab se svou řečí - vyznáním Hospodina - cele rozešla s jerišskými božstvy i s vlastním lidem (jehož byla "ideologickou" představitelkou!). Její vyznání nese ovšem rysy skutečné víry:**uslyšela** o Hospodinových skutcích v Egyptě i na pouti do zaslíbené země - a**poznala**, že budoucnost patří Hospodinu, nikoli pohanství.

Její slova (v. 9-11) zároveň před zvědy (kteří se svým způsobem ocitli ve velmi směšné a nevyznavačské pozici) odkrývají skutečné duchovní rozpoložení Jericha: za sebejistou mocensko-pohanskou fasádou se skrývá strach, děs, prázdnota a faktická neživotnost:*v nikom nezůstal duch (11).* S touto zprávou se mohou izraelští zvědové navrátit k Jozuovi (viz v. 24). Ti, kteří už jednou ze strachu odmítli vstoupit do zaslíbené země, jsou pozváni k odhodlání a důvěře zpravodajstvím pohanské kněžky.

Rachab se však odvažuje ještě čehosi dalšího: ač národnostně a především nábožensky koření ve zcela jiném - neizraelském, ba protiizraelském prostředí - rozhoduje se úděl svůj a své rodiny spojit s příběhem Božího lidu (v. 12-13). Proto prosí o**spolehlivé** (nebo též**pravdivé)** znamení, že bude zachráněna před údělem zavržených.

-šarlatový provázek (v.18-20) není pouze "tajný signál" pro dobyvatele, ale "po izraelsku" dosvědčuje Rachabě, že ona a její rodina mají místo v lidu, který putuje z otroctví do zaslíbené země. Šarlatová barva připomíná krvavé znamení nad veřejích izraelských domů v Egyptě před Velkou nocí exodu, provázek je připomínkou jejího rozhodnutí umožnit zvědům záchranu.

-tři dny (třetí den - v.16.22) - není pouze časový údaj, ale znamení pro očekávající víru: třetí den = den,*kdy se ukáže*. Třetího dne se ukázalo, že Rachab zvědy nepodvedla, že její rozhodnutí je nezvratné.

2. úskalí textu

Rozchod Rachab s pohanstvím nebyl vychytralou kalkulací, včasným "převlečením nábožensko-ideového" kabátu - ale projevem odvážné a nezajištěné, "abrahamovské" víry, která se rozchází slovem i skutkem se svým pohanským prostředím. V tomto pohledu je potřeba vidět i její lest - ač je proti ozbrojené moci slabá, přece nepropadne panice, ale využívaje svého postavení, odvrátí nebezpečí, hrozící jejím hostům, svědkům Hospodinovým. Proto je Rachab - spolu s dalšími nonkonformními pohankami Támar a Rút - jmenována v Ježíšově rodokmenu, proto ji zmiňuje i "katalog" svědků víry (Žd 11,31)

- vyprávění Jz 2 je jedním z velice výmluvných příkladů hebrejského podání příběhů: cíl, ke kterému se míří, ve vyprávění "předbíhá" předchozí děj. Nejprve se vytýčí horizont, k němuž příběh směřuje, potom se sleduje jeho průběh a naplňování - vnitřní struktura příběhu. Reflektuje se tak průběh děje, spějícího k určitému horizontu.

(Rachab nejprve zapře muže a pak je ukryje; nejprve spustí muže, pak se s nimi domlouvá, kam mají jít a jaké znamení má vyvěsit apod.) Vyprávíme-li dětem, je lépe uspořádat posloupnost vyprávění do našeho způsobu předávání příběhu.

- příběhy knihy Jozue se jeví jako neustálý dobyvačný boj. Mnohá jména neoznačují však konkrétní osoby, místa, národy, ale skrývají se za nimi především božstva tehdejší doby. Obsazení země není však možno líčit jako bezbolestný společenský proces. K válečným střetům docházelo. Jozue znamená totéž co Ježíš. Nelze je však ztotožnit. Jozuovský způsob dobývání země zaslíbené se zbraní v ruce je pro následovníky Kristovy nepřípustný. Království Boží nelze prosadit zbraněmi, lidskou mocí, vnucováním ideologie nebo likvidací jinak smýšlejících, ani pomocí pokřesťanštění společnosti "seshora" - skrze instituce (státní či církevní školní výukou, utvářením povinných osnov pro všechny – to je jen zdokonalení jozuovského přístupu, který má sklon k totalitnímu nároku). Všechny výroky a všechny metody v biblickém kánonu nejsou pro křesťany směrodatné – tak jako ani všechny obřadní předpisy pro nás nejsou směrodatné – s Kristem přišlo přehodnocení kultických předpisů (věci čisté a nečisté, svaté a nesvaté). Podobně je tomu v oblasti nábožensko-politické. Jozuovské spoléhání na „svaté“ násilí, které se zaštiťuje vůlí Hospodinovou není pro křesťany přístupné. V biblickém kánonu se setkáváme také s příběhy, které nám ukazují, jak se něco dělat nemá, a jak stále chápeme Boží vůli po svém způsobu porozumění. Vyprávění o dobývání země nejsou návodem, jak vést misii nebo dokonce svatou válku. Nicméně příběhy ukazují, že život víry Izraele, tedy zbožnost, tj. bohoslužebný i sociálně-politický rozměr života věřících nelze směšovat s některými typy zbožnosti, které – řečeno moderní terminologií – vykazují rysy konzumenství, nabádání k prosperitě za každou cenu. Naopak zase vidíme, že s některými typy pohanské zbožnosti Izrael mohl žít v poměrné shodě a respektování: Abraham přijímá požehnání od pohanského kněze Melchisedecha a Abraham mu dává desátek (Gn 14,17-24), Gabaonitští jsou přijati do společenství Izraele, byť pomocí lsti (Joz 9), midjánský kněz Jitro radí

Mojžíšovi – jak má organizovat Izrael (Ex 18,1-27) atd. Izrael nesršel přezíravostí vůči jinak smýšlejícím a věřícím. Přebíral si a upravoval mudroslovnou a náboženskou látku ke svému obrazu i v duchovní oblasti - tak o tom svědčí kniha Přísloví, ale i písně proroků nebo i některé žalmy. Zachovával si však svůj specifický pohled na skutečnosti života víry a nechtěl je vyměnit ani učinit výprodej ve prospěch „starověkého konzumentství“. Nepřebírejme zjednodušující pohled některých našich křesťanských předchůdců ve víře, kteří chápali Izrael jako jedinečnou veličinu, nezávislou na všem pohanském a příkře odmítající všechny pohany – a uvědomme si, že takový přístup měli často křesťané, když mluvili o druhých s pohrdáním, jako o „pohanských psech“. aby se ujistil, že žádná ideologie a říše zde nejsou navěky a že i mezi pohany jsou lidé, kteří s Izraelem sympatizují,a rozpoznávají to, co má budoucnost, a jejich původ není důvodem k pohrdání a odsudkům.

pomůcky:

obrázek starověkého města; obrázek starověké kněžky; rodokmen nějaké královské či obyčejné rodiny; rodokmen z Matoušova evangelia.

5. motivační uvedení do příběhu:

Otázka pro mladší školní věk:*Podle čeho si vybíráte vůdce party, kdo se obvykle stává vůdcem třídy?*

Otázka pro starší školní věk:*Znáte někoho, kdo nebyl věřící odmalička, ale přijal víru až jako starší či dospělý člověk? Co všechno takový člověk musel opustit nebo změnit ve svém životě?*

osnovy vyprávění

a) osnova promladší školní věk:

I. Motivace

II. Jozue, nový vůdce Izraele, posílá zvědy

III. Ohrožení vyzvědači a zákrok Rachab

IV. Vyznání a žádost Rachab

V. Návrat a zpráva pro Jozua

b)osnova prostarší školní věk

I. Hospodin povzbuzuje Jozua k věrnosti a statečnosti

II. Jozue vyzývá Izrael k vzájemné solidaritě

III. Vyslání zvědů do Jericha

IV. Rachab ukrývá nepřátelské zvědy

V. Rachab posílá královy posly falešným směrem

VI. Rachab přiznává bezmoc Jericha a vyznává víru v Hospodina

VII. Rachab žádá o milost pro celý dům, slib pro Rachab - domluvené znamení

VIII. Zvědové utíkají v noci na horu a využívají tři dny asylu na posvátné hoře

IX. Návrat a zpráva pro Jozua

VYPRÁVĚNÍ

I. KDYŽ TI SCHÁZÍ ODVAHA…

Když máte před sebou nějaký těžký úkol, co vám pomůže? Asi nepomůže, když vám bude někdo říkat: Nevím, nevím, jak tohle zvládneš. No, uvidíme... Anebo když někdo radí a říká: To já bych na tvém místě …

Jozue má před sebou těžký úkol. Po Mojžíšově smrti byl postaven do čela Izraele. Jozuovým úkolem nyní je dovést lid do zaslíbené země. Nebudou to mít snadné. Nejprve musí přejít prudkou řeku Jordán. Ale ani pak to nebude žádná pohoda. Vstup do země střeží pyšné město Jericho. Rozhodně nemohou čekat, že jim zaslíbená země spadne do klína. Jak Jozue obstojí? Jak zvládnou nový způsob života Izraelci? Nepřizpůsobí se tamějším pověrám? Nevysypou do odpadkového koše vše cenné, co se o svém Bohu na poušti dozvěděli?

Bůh vlévá Jozuovi novou odvahu. „Buď rozhodný a udatný. Já jsem s tebou.“ Jedině to může pomoci, když má člověk strach z velkého úkolu. A Bůh to opakuje znovu a znovu: „Neboj se. Buď rozhodný. Já jsem s tebou.“ Asi to Jozue hodně potřebuje. A my také. A tak: I když Bůh

dává velké a těžké úkoly, vždycky k tomu dává i sílu a povzbuzení. Nikdy nechce člověka srazit, příliš zatížit. (On nezhasí doutnající knot, nedolomí, co je nalomené…. známe to?)

II. U KNĚŽKY V JERICHU

V cestě do zaslíbené země stojí město Jericho s pevnými hradbami. Co se za těmi tlustými zdmi skrývá? Jaká je nálada ve městě? To mají zjistit dva zvědové, které Jozue posílá do Jericha. Bylo to nebezpečné poslání. Ale dojde tu k nečekaným věcem.

Oba muži přišli v noci a uchýlili se k jedné ženě, která měla obydlí v hradbách města, na místě strategicky důležitém. Právě tahle žena je pro lidi v Jerichu velmi důležitá. Jmenuje se Rachab a je to chrámová kněžka. Co si pod tím představit? Měla zajišťovat život a blahobyt v celém kraji. Obyvatelé města, kteří věřili na bohatství a rozkoš, ji velmi ctili.

V jejím domě jsou nyní oba zvědové. Co mohou od takovéhle osoby čekat? Dá se takové ženské věřit? Sotva. Právě ona je možná ze všech Jerišanů nejbeznadějnější případ! Ale aspoň snad u ní nikdo cizí zvědy hledat nebude!

III. VÍRA RACHAB

Žena však jedná zcela překvapivě. Když do jejího domu přijde hlídka, která po zvědech pátrá, schová cizince ve svém domě a vojákům řekne, že u ní ti muži sice byli, ale už jsou pryč. Zvědové jsou zahrabaní do pazdeří a slyší, jak je ta žena pohotově zapírá a posílá hlídku na falešnou stopu.

Ještě než se zvědové uložili ke spánku, přišla Rachab za nimi a pověděla jim, proč to všecko dělá: „Slyšeli jsme o skutcích, které Hospodin činil, když vás vedl z Egypta. Jak vám dal vítězství i nad mnohem silnějšími protivníky. Padla na nás hrůza. Všichni v Jerichu z vás mají veliký strach. Bojí se, ztratili všecku odvahu. A já vím, že Hospodin vám dal celou tuto zemi. On je mocnější než všichni naši bohové.“

Když to takhle Rachab říká, znamená to, že se rozchází se svým dosavadním pohanstvím i se vším, co dříve dělala. Už nevěří v bohatství a rozkoš. Pochopila, že celý jerišský způsob života byl veliký omyl a že je to nezachrání. A hlavně: Poznala, že pravým Bohem je Hospodin, Bůh Izraele, ten Bůh naděje a Dárce všeho dobrého. Ráda by patřila k němu i k jeho lidu.

Nakonec Rachab řekla: „Slibte mi, až obsadíte naše město, že mne i mou rodinu ušetříte. Jako jsem prokázala milosrdenství já vám, tak je prokažte i vy mně.“

IV. VÍRA JAKO ZÁCHRANA

Oba muži vyslechnou její přání připojit se k Božímu lidu a slíbí jí to. Až bude město obsazováno, ať se všichni její blízcí shromáždí v jejím příbytku a budou zachráněni. Na důkaz své víry i na označení svého domu má Rachab vyvěsit z okna rudý provázek. To bude znamení jejich záchrany.

Zvláštní znamení. Snad to má připomínat poslední noc Izraelských v Egyptě, kdy je zachránila krev z beránka, natřená na veřejích jejich domů. A ten provázek mohl zas připomínat pomoc, kterou poskytne oběma zvědům, když je pak spustí po provaze z hradeb dolů. Navíc jim poradí, kde se mají v okolí města schovat, aby se mohli bezpečně vrátit. Jako se Rachab spolehla na jejich Boha, tak se oni spolehli na její lano a rady.

V. NÁVRAT DOMŮ

Po třech dnech se zvědové v pořádku vrátili k Jozuovi a vyprávěli mu o všem, co se jim přihodilo. Ze všeho nejdůležitější byla zpráva: „Hospodin nám tu zemi už dal. Všichni její obyvatelé před námi propadli zmatku.“

Hospodin, jejich Bůh, jim už tu zemi daroval. Jistě, budou muset také bojovat, ale oni tu zemi nedostanou pro své bojové schopnosti. Dostávají ji jako dar.

VI. BOŽI PŘEKVAPIVÉ JEDNÁNÍ

Mojžíš zemřel, putování po poušti skončilo. Nyní je v čele Jozue a před námi se otvírá země. Jaká to velká dějinná událost! A hleďte, právě v tomhle okamžiku nám Bible připomene postoj té pohanské Rachab, která podobně jako kdysi Abraham našla odvahu, rozešla se svou minulostí, připojila se k lidu Izraele a počínala si velmi statečně.

To jsou zázraky, které Bůh ve světě působí. Takovéto zázraky se dějí a my s nimi můžeme počítat! Člověk, o kterém si třeba myslíme kdovíco a pro kterého nemáme žádnou naději, nás může překvapit i zahanbit. Takový člověk se může svým nečekaným postojem a svou vírou vyznamenat stejně jako tehdy Rachab.

A Bible Rachab vyznamenala také. Když na začátku Nového zákona čteme Ježíšův rodokmen, nechybí tam její jméno. Je to zvláštní, rodokmen se obyčejně sestavuje proto, aby lidé věděli, jak starý je jejich rod a jak slavné měli předky. A Pán Ježíš tam má i tuto ženu, která kdysi

dávno byla pohankou a chrámovou nevěstkou k tomu. Bůh opravdu jedná podivuhodně!

MODLITBA

Bože, na tobě všechno závisí. A všechno je dar. Nedopusť, abychom zapomněli na vděčnost, nedopusť, aby se naše vztahy zaplevelily. Prosíme o naději pro druhé lidi. Někdy jí nemáme dost ani pro sebe. Děkujeme za všechny lidi, kteří kdy tebe vzali vážně. O některých jsme se doslechli, některé jsme osobně poznali. Moc ti za ně děkujeme. Amen

podněty pro rozhovor:

- Bůh nabídl svému lidu zaslíbenou zemi za dědictví - svěřenství; co jako dědictví nabízí nám?

- v jakých chvílích se člověku může zhroutit všechno, čemu až dosud věřil? Může se v takové chvíli poznat, co je spolehlivé a pevné a co ne?

- mají dnes lidé z církve strach, nebo jsou jim křesťané spíše pro smích? Setkáváte se s tím, že někdo z nekřesťanů vezme svědectví o Bohu vážně tak jako Rachab?

-v čem nám mohou být inspirací a povzbuzením lidé, kteří víru přijali až v dospělém věku?

- máme právo narušit (či úplně zrušit) životní styl jiné kultury, jiné civilizace (viz dobývání Ameriky, potlačování a vyhubení Indiánů) ? Ve jménu čeho a s jakým cílem konali svoje výboje Evropané i jiné národy (např. Mongolci a pod.)?

- jak se vytvářejí nové státy a hodnoty - pokojně, domluvou, stálým konzervováním již vytvořených, hospodářským tlakem, revolučním převratem, svržením vlády, rozrušením státní ideologie, nadekretováním nových zákonů, vytvořením nových institucí? Dovedeme to my lidé jinak než zbouráním starých hodnot a institucí? Proč nejsou některé hodnoty věčné, proč nejsou některé instituce věčné?

- mají se vytvářet křesťanské instituce, křesťanské státy s křesťanskou ústavou? Pokoušeli se křesťané v minulosti o takové státy? Jak to dopadlo? Byla v nich větší spravedlnost? Jak se mají křesťané chovat vůči jiným kulturám, politickým silám? Co je to sametová změna poměrů?

- znáte nenásilné přetváření společnosti?

- jak si představujete náboženský a ideový tlak - dělali to křesťané?

- bylo Ježíšovo vyčištění chrámu bezbolestnou záležitostí; akcí člověka, kterému došla trpělivost a podlehl zoufalství; jozuovsky násilným řešením - výzvou k boji; výjimkou, která potvrzuje pravidlo; akcí zaměřenou - kvůli vlastní slabosti a strachu - do vlastních řad; symbolickým gestem, které nikomu neukřivdilo; nespravedlivým útokem na pokojné chrámové úředníky; prorocky-bolestným činem, jehož dosah mnozí nechtěli vzít vážně?

- jak se projevuje bezohlednost kulturně či nábožensky nadřazených lidí? - jaké znamení nás ujišťuje, že Hospodin nezklame naše očekávání?

- chtěl Jozue založit království? Byl to jeho úkol od Hospodina? Co tedy bylo jeho úkolem - dobýt celý svět ve jménu Hospodinově?

Odkaz na pracovní list
31 Před vstupem do zaslíbené země - st
31 Před vstupem do zaslíbené země
Odkaz na píseň
Dál, přece nejdete sami
Vstaň a hledat pojď tu zem (SV379)
Pán Bůh je síla má, všecka obrana má
Vlak Boží (SV355)
Není lepší na tom světě (BTS8)
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu Starý zákon 1
Biblický odkaz (kat)
Jozue 1,1–18
Jozue 2,1–24